

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Кафедра туризму

Худоба В.В., Четирбук О.Р

Культурно-пізнавальні можливості етнічного туризму

Лекція з навчальної дисципліни

“Культурний та етнічний туризм ”

для студентів ІІ курсу факультету туризму

спеціальності “Туризм”

Для студентів спеціальності 242 Туризм

(спеціалізація «Туризмознавство»)

“ЗАТВЕРДЖЕНО”

на засіданні кафедри туризму

_____ протокол № __

Зав.каф _____ І.М.Волошин

План:

1. Значення традицій у розвитку етнічного туризму
2. Етнографія, як елемент розвитку етнічного туризму
3. Аборигенний вид туризму

Етнічний туризм - одне з напрямків культурно-пізнавального туризму, що є в даний час привабливим для багатьох країн. Світова практика доводить, що подібний вид туризму здатний задовольнити цілий ряд духовних потреб людини. Найбільш важливим в організації етнічного туризму є ознайомлення учасників з традиціями і культурою різноманітних етносів.

Традиції - це система позицій, цінностей, норм поведінки і принципи відносин між людьми в країні, ритм і пульс її життя. Характеристика традицій включає аналіз існуючих традицій, їх місце в житті країни та їх прив'язку до конкретних етносів і територій. Роль традиції неоднакова в різних сферах соціального життя. Меншою мірою традиція проявляється в економіці, досягає максимуму в релігії. Суспільства і соціальні групи, приймаючи одні елементи соціокультурного спадщини, в теж час відкидають інші, тому традиції можуть бути як позитивними (що і як традиційно приймається), так і негативними (що і як традиційно відкидається).

Крім того, традиція - це виражений у соціально організованих стереотипах груповий досвід, який шляхом просторово-часової трансмісії акумулюється і відтворюється в різних людських колективах. Дане визначення дає змогу виключити з традиції індивідуальний досвід як неколективне явище, тим самим традиція відрізняється від мистецтва, яке являє собою індивідуальну особистісну творчу діяльність. Народна творчість та масова культура, навпаки, являють собою колективні види творчої діяльності, основу яких складають різні типи, рівні традицій.

За допомогою традиції колектив людей передає у спадок послання, необхідне для майбутнього виживання і самопідтримки. Таким чином, можна сказати, що традиція є механізм колективної автокомунікації.

Розрізняють три основні підходи до проблеми традиції і, відповідно, наступні типи традицій: етнічні (народні), національні і соціальні традиції.

Етнічні традиції типові для стадії народності, а також для племен. Вони тісно пов'язані з різними видами народної творчості (фольклору), в першу чергу - з ремеслами. Етнічні традиції, засновані на фольклорі, можуть бути сільськими (сільськими), міськими, буржуазними, аристократичними. Для племені це та частина художньої культури, яка невіддільна від головного носія - людини. Це пов'язано зі збереженням і передачею накопиченого досвіду здійснюється безпосередньо передачею (від старшого до молодшого) ustalених норм поведінки, навичок, понять. Наприклад, традиційні народні (етнографічні) свята: господарсько-календарні, релігійні, сімейно-особисті. Ступінь значущості кожної групи визначається впливом традицією, що лежить в їх основі, в культурному житті етносу.

До сучасним національним і соціальним традицій відноситься екстерриторизованная частина художньої культури (виведена поза самої

людини), зберігається і передається через систему засобів суспільної інформації (книги, картини, графіки, схеми, дискети, відеокасети тощо).

Зв'язок поколінь в національних традиціях здійснюється за допомогою навчання, а зберігання і поширення елементів спадщини - за допомогою писемності, яка завдала величезної шкоди фольклору. Але необхідно зазначити, що писемність - це «традиція традицій», нормалізуюча, канонізуюча механізми відтворення традицій. З допомогою писемності відбувається атрибуція спадщини, тобто розшифровка, і осмислення елементів спадщини стосовно до потреб готівкової практики. Хоча до національних традицій відносяться всі звичаї, але не всі ритуали і обряди, так як частина їх зафіксована в протоколі або інших засобах інформації і відтворюється тільки в особливих випадках.

На основі викладеного можна сказати, що національні традиції - це система національних стандартів, що закріплюють у свідомості людини ідеї гідності, величі його нації, героїчної і славної національної історії, благородства його народу у всіх минулих і справжніх діяннях, його видатних (зі світової значимості) літературі, мистецтві, науки та ін. На жаль, дуже часто це приводить в кращому разі до «національного романтизму», до конфронтації з іншими народами через минулих страждань, принижень, взаємонерозуміння.

Розкриємо зміст соціальної традиції. Це «мультикультурність», не стесненна жодними видимими рамками національних традицій і обмежень. Вона здійснюється через художній творчий процес, у якому використовуються різні форми, мови, стилі; через створення транснаціональних мультитрадиційних, мультимедійних систем і найширший, всесвітній обмін культурними формами, новою інформацією та досвідом.

Таким чином, будь-який тип традиції - це досвід, який накопичується у вигляді системи стереотипів і проявляється, реалізується в наступних формах: звичаї, обряди, ритуали, церемонії, вистави і свята. Але найяскравішою, складною і характерною формою традиції є масове свято - це ритм життя, його сенс не в розважальності і відпочинку, а в задоволенні потреби людей у реалізації колективної пам'яті, в участі у співтворчості-діалозі між минулим і майбутнім, інакше кажучи, потреба бути в гущі життя, відчути її пульс і живе дихання.

Повертаючись до етнічного туризму, необхідно сказати, що іноді його називають також етнографічним, оскільки етнографія («народознавство») - це наука, що вивчає культурні та побутові особливості різних народів світу, а в даному випадку турист безпосередньо знайомиться з цими особливостями і певною мірою вивчає їх.

Етнічний туризм може бути представлений двома основними видами. По-перше, це відвідування існуючих поселень, які зберегли особливості традиційної культури та побуту певних народів. Зазначені поселення можна назвати демонстраційними або показовими, і вони бувають як постійні, так і тимчасові (наприклад, стоянки кочівників-скотарів або бродячих мисливців і збирачів). Туристичні маршрути, що проходять через такі поселення, існують у багатьох країнах. Так, популярним видом відпочинку в Єгипті є сафарі по пустелі на джипах, під час якого туристи відвідують стоянки бедуїнів і

знайомляться з їх кочовим способом життя.

Однією з цілей поїздки в латиноамериканська держава Перу для багатьох туристів є бажання стикнутися з традиційним побутом корінних жителів - індіанців. Для цього туристи відправляються в глибинні райони країни, зокрема, в джунглі басейну Амазонки. В даному випадку чітко простежується поєднання етнічного туризму з екологічним. Аналогічні маршрути прокладені в горах Північної Індії і Північного Таїланду, у внутрішніх районах Австралії і на островах Океанії. І в деяких сільських поселеннях різних країн Європи населення іноді використовує національний одяг, залучаючи тим самим туристів. Часто в різних регіонах світу туристи стають свідками і навіть учасниками барвистих традиційних свят і фестивалів. Відвідуючи традиційні поселення, туристи із задоволенням купують як сувеніри різні вироби місцевих умільців, куштуючи страви національної кухні.

По-друге, етнічний туризм включає в себе знайомство з музеями народного побуту. Особливий інтерес викликають етнографічні музеї під відкритим небом, в яких містяться зразки традиційної архітектури, предмети побуту і проводяться національні свята. При цьому людина може своїми очима побачити предмет, що належить до тієї чи іншої культури й епохи, дізнатися про його діловому та символічному призначення, іноді навіть помацати його і відчути причетність до культури свого та інших народів. Перший такий музей під відкритим небом був створений в 1891 році в Швеції. Він отримав назву Скансен. В ньому зібрані всі традиційні споруди зі всієї Швеції, проводяться фестивалі і демонструються національні танці. Музеї під відкритим небом існують в даний час в різних країнах, у тому числі і в Україні.

Отже, завдяки етнічному туризму людина отримує можливість побачити традиційні житлові і господарські будівлі, місцевих жителів в національному одязі, а також взяти участь у традиційних святах, скуштувати страви національної кухні та придбати в якості сувенірів предмети традиційного побуту. Повернувшись з поїздки, туристи показують своїм родичам і знайомим придбані вироби, діляться враженнями про особливості культури етносів відвіданого регіону. Все це в цілому сприяє зміцненню толерантного відношення між представниками різних етносів.

Одним з напрямків етнічного туризму є аборигенний туризм - це етнічний туризм з участю (залученням) представників корінного населення.

Для розробки програм розвитку даного напрямку в туризмі та організації конкретних маршрутів по місцях проживання корінних нечисленних народів важливим є етап підготовки. Необхідно зібрати всі наявні матеріали, документи, програми та плани з розвитку туризму в проектних територіях; розглянути соціально-економічне становище району; дати оцінку інвестиційних можливостей сталого розвитку етнічного туризму та сформулювати пакет інвестиційних пропозицій у вигляді бази даних; вивчити попит на послуги етнічного туризму; створити партнерську мережу різних організацій, зацікавлених у розвитку етнічного туризму. Крім того, слід провести комплекс маркетингових досліджень по оцінці можливостей сталого розвитку етнічного туризму силами національних громад, а також визначити ступінь готовності й можливостей громад корінного населення використовувати потенційні ресурси

етнічного туризму і розвивати на своїх територіях. Природно неможливо реалізовувати проект без відповідних фахівців, що зумовлює необхідність підготовки кваліфікованих фахівців в області етнічного туризму з числа місцевого населення.

Результативної моделі розвитку аборигенного етнічного туризму в Україні, поки не існує, її ще належить розробити. Серед головних передумов для розвитку даного виду туризму - величезні ресурси екологічного та етнічного туризму на великій території проживання корінних нечисленних народів Півночі і велика кількість створених в останнє десятиліття громад цих народів, які бажають займатися залученням туристів.

Етнічний туризм має своєю метою ознайомлення з побутом, культурою, традиціями та звичаями людей, які живуть в гармонії з навколишнім природним середовищем. Розвиток етнічного туризму в Україні стає новим і провідним напрямком діяльності. Цей вид туризму буде затребуваний в майбутньому у зв'язку з його унікальністю і неповторністю, так як в даний час етнічне розмаїття скорочується зі швидкістю, порівняною з темпами втрати біологічної різноманітності. Корінні нечисленні народи є носіями унікальної культури та системи господарювання, тому розвиток етнічного туризму перспективно в комплексі з розвитком екологічного туризму на територіях традиційно їх проживання. Етнічний туризм може розглядатися як одне з можливих стратегічних напрямів збереження і розвитку економіки традиційного господарства. Розвиток етнічного туризму має сприяти збереженню культурної спадщини і бути фактором сталого розвитку територій проживання.

Головне завдання проектів з розвитку етнічного туризму спрямована на те, щоб уберегти процес розвитку екологічного та етнічного туризму від непродуманих, сьогочасних тенденцій, надати йому стійкість - насамперед, шляхом активного залучення корінних нечисленних народів у сферу туристичного бізнесу. Гарантією стабільності та ефективності проектів розвитку туристичного бізнесу та сталого розвитку в більш широкому сенсі стане самостійне керівництво реалізацією проектів представниками корінних нечисленних народів

ЛІТЕРАТУРА

1. Манільська декларація зі світового туризму. - Madrid: WTO, 1980.
2. Національний атлас України: етапи створення / Л. М. Веклич, В. В. Молочко, В. Б. Кулик, І. С. Руденко, Р. І. Сосса // Вісн. геодезії та картографії. — 2009. — № 3. — С. 14-20.
3. Про туризм: Закон України // Правове регулювання туристичної діяльності в Україні. - К.: Юрінком Інтер, 2002. - С. 5.
4. Рекомендація № 36 Всесвітньої конференції щодо політики у сфері культури «Збереження культурної спадщини всіх віків» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_744
5. Перший Національний атлас України / А. Шпак, Л. Руденко, А. Бочковська // Вісник НАН України. — 2008. — N 3. — С. 3-12.

